

Vergaderjaar 2006–2007

30 800 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2007

Nr. 116

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 25 juli 2007

De vaste commissie voor Defensie¹ heeft op 12 juni 2007 overleg gevoerd met minister Van Middelkoop van Defensie en staatssecretaris Van der Knaap van Defensie over:

- **de brief van de minister van Defensie d.d. 12 februari 2007 inzake de tweede rapportage over het beleidsplan Koninklijke Marechaussee (KMar) en het rapport Cultuur en Integriteit (30 176, nr. 8);**
- **de brief van de staatssecretaris van Defensie d.d. 5 februari 2007 inzake de beantwoording van commissievragen over toezeggingen in het wetgevingsoverleg Personeel op 16 oktober 2006 (30 800 X, nr. 62);**
- **de brief van de staatssecretaris van Defensie d.d. 7 maart 2007 inzake antwoorden op commissievragen over de gevolgen van regelgeving voor de militaire taakuitvoering (30 800 X, nr. 71);**
- **de brief van de staatssecretaris van Defensie d.d. 7 maart 2007 inzake de beantwoording van commissievragen over de implementatie van het rapport van de commissie-Staal (30 800 X, nr. 74);**
- **de brief van de staatssecretaris van Defensie d.d. 15 maart 2007 inzake de appreciatie van de eindrapportage 2005–2006 van de Visitatiecommissie Emancipatie (30 420, nr. 40);**
- **de brief van de staatssecretaris van Defensie d.d. 4 april 2007 inzake de tweede rapportage implementatie commissie-Staal (30 800 X, nr. 81);**
- **de brief van de staatssecretaris van Defensie d.d. 11 mei 2007 over het drugsbeleid bij Defensie (30 800 X, nr. 84).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie gericht aan de minister

De heer **Haverkamp** (CDA) stelt vast dat de minister de zaken bij de Koninklijke Marechaussee redelijk op orde lijkt te hebben.

Coaching vraagt een intensieve inzet. Wanneer zullen de maatregelen in dit verband tot een einde komen?

Is inmiddels overlegd met en instemming verkregen van de centrales voor

¹ Samenstelling:

Leden: Van Bommel (SP), Van der Staaij (SGP), Poppe (SP), Van Baalen (VVD), voorzitter, Ferrier (CDA), R. Kortenhorst (CDA), Van Velzen (SP), Haverkamp (CDA), Blom (PvdA), ondervoorzitter, Eijssink (PvdA), Van Dam (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Griffith (VVD), Irrgang (SP), Knops (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Jacobi (PvdA), Boekestijn (VVD), Brinkman (PVV), Voorde-wind (ChristenUnie), Pechtold (D66), Van Gennip (CDA), Ten Broeke (VVD), Peters (GroenLinks) en Thieme (PvdD).

Plv. leden: Lempens (SP), Van der Vlies (SGP), Polderman (SP), Van Beek (VVD), Ormel (CDA), Jonker (CDA), De Wit (SP), Jan de Vries (CDA), Roefs (PvdA), Wolbert (PvdA), Smeets (PvdA), Arib (PvdA), Blok (VVD), Roemer (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Samsom (PvdA), Van der Burg (VVD), Wilders (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink (Christen-Unie), Van der Ham (D66), Omtzigt (CDA), Zijlstra (VVD), Heerst (PvdA) en Ouwehand (PvdD).

overheidspersoneel inzake het reorganisatieplan herinrichting P&O? Kan nu worden begonnen met de invulling van de organisatie?

Wijkwachtmeesters zijn volgens de minister een belangrijk element van de militaire politiedienst. Kan hij dit toelichten?

Met het OM is een afspraak gemaakt over de voorlopige verdeling van de opsporingscapaciteit. Volgens de minister is er zicht op de bij de KMar voorkomende opsporingsonderzoeken. Zijn er inmiddels prioriteiten gesteld? Van welke zaken heeft de minister besloten dat de KMar ze niet moet doen?

Zijn in het kader van het rapport van de commissie-Posthumus alsnog extra middelen vrijgemaakt voor de KMar? Zo nee, hoe heeft de minister dit opgelost?

Zijn de resterende vacante functies inmiddels vervuld? Weet ondertussen iedereen waar men gaat werken?

Mevrouw **Eijsink** (PvdA) is het opgevallen dat de KMar een heel eigen koers vaart bij zaken zoals competentie management en contractmanagement en daarmee uit de pas loopt bij de rest van de organisatie. Dat geldt ook voor het loopbaanbeleid, loopbaanafspraken, persoonlijke ontwikkelingsplannen (POP's) en teamontwikkelingsplannen (TOP's). Hoe ziet de minister dit? Dit is ook van belang voor de behandeling van de militaire ambtenarenwet.

De minister stelt dat de vulling van de Brigade Buitenland Missies (BBM) te laat van start is gegaan vanwege overleg met de centrales van overheidspersoneel. Is de minister te laat gaan praten met de bonden, of was er iets anders aan de hand?

Mevrouw **Van Velzen** (SP) sluit zich aan bij de vragen en opmerkingen van mevrouw Eijsink over de KMar.

Wat is de visie van de minister op de staat van de Nederlandse krijgsmacht? De vele uitzendingen trekken een zware wissel op de manschappen. Hun incasseringsvermogen wordt zwaar aangesproken.

De heer **Brinkman** (PVV) betoogt dat een cultuurverandering bij de KMar noodzakelijk is. Belangrijk bij de noodzakelijke reorganisatie is dat het personeel vertrouwen houdt. Door allerlei tegenvallers is defensie genoodzaakt om te bezuinigen, wat zijn weerslag heeft op het personeel. Hoe voorkomt de minister dat hij het vertrouwen van het personeel kwijtraakt? Vertrouwen van het personeel wordt ook beïnvloed door het optreden van de bewindslieden bij incidenten. Door bepaalde media-uitingen kunnen zaken in een verkeerd daglicht komen te staan. Hopelijk staat deze minister voor zijn personeel.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie) refereert aan de debatten over normen en waarden waarvan de minister melding heeft gemaakt in zijn brief. Waar gaan deze debatten precies over?

De minister heeft zich in het Algemeen Dagblad uitgelaten over de inzet van politie en KMar in Afrika, onder andere voor het geven van trainingen. Is dat een extra aanslag op de capaciteit van de KMar?

De heer **Bokestijn** (VVD) noemt de conclusies in het rapport van de commissie-Staal over de KMar: ondoelmatigheid, bureaucratie, lage motivatie en onvoldoende kwaliteit bij de leiding. Hoe verloopt het verbetertraject? Wanneer verwacht de minister de zaken echt op orde te hebben? In zijn brief meldt de minister dat er te weinig functioneringsgesprekken werden gehouden. Gebeurt dat inmiddels wel in voldoende mate? Het intern opleidingsbudget staat onder druk, wat verbeteringen kan belemmeren. Kunnen hiervoor middelen worden gevonden?

In 2005 is geconstateerd dat bepaalde eenheden een te lage werkdruk hadden. Daarbij ging het met name om de controle op luchthavens. Hoe is de situatie nu?

Hoe functioneert het personeelsadministratiesysteem PeopleSoft bij de KMar?

Antwoord van de minister

De **minister** spreekt zijn vertrouwen uit in de vernieuwingsslag bij de KMar. Hij is ervan overtuigd dat het bij de KMar de goede kant opgaat, hoewel nog veel moet worden afgerond. Ongeveer 50% van de onderwerpen van het verbetertraject is gerealiseerd. Het rapport van deze commissie-Staal gaat overigens niet over de integriteit bij de krijgsmacht maar over het functioneren van de KMar.

Het management van de KMar is verder geprofessionaliseerd. Het merendeel van de van de mensen die verantwoordelijk zijn voor P&O, beschikt nu over een hbo-opleiding personeel of een gelijkwaardige opleiding. Een goed teken is dat het aantal bezwaarschriften met 8% is gedaald.

Coaching behoort tot het standaardpakket, zoals geldt voor veel moderne organisaties. Dit is mede belangrijk om de gemaakte vernieuwingsslag vast te houden. De centrales van overheidspersoneel hebben inmiddels ingestemd met de herinrichting van P&O. De nieuwe organisatie is op 1 juni 2007 van start gegaan.

Defensie heeft geen extra geld ontvangen voor prioriteiten in de opsporing in het kader van de commissie-Posthumus. Dit heeft geleid tot bijstelling van de plannen, die aan het OM zullen worden voorgelegd. De KMar draagt binnen het eigen budget zorg voor verbetering van de opsporing, in overleg met justitie en andere gezagsdragers. De aanbevelingen van de commissie-Posthumus worden gevolgd, hoewel er enige vertraging optreedt door de beperkte middelen. De beeldvorming over Schiphol is slecht geweest. Onderzoek toont echter aan dat verhoging van de capaciteit niet nodig is. Wel wordt gezien of zaken efficiënter kunnen worden aangepakt.

De wachtmeesters vormen de basis van de organisatie. In de militaire politiezorg zijn analoog aan de gewone politie wijkwachtmeesters aangesteld bij alle grote militaire objecten. Zij onderhouden contact met de militaire commandanten. Militairen kunnen bij hen aangifte doen.

De vakbonden zijn akkoord gegaan met de vulling van de uitzendpool voor de BBM. Afgesproken is dat men in een periode van tweeënhalf jaar twee keer wordt uitgezonden. In de periode daartussen keert het personeel terug naar de brigade van herkomst. Het gaat om 302 fte's. Dit is ook van belang voor de Europese samenwerking met onder andere Frankrijk en Portugal in het kader van de European Gendarmerie Force.

De KMar volgt geen eigen koers bij PeopleSoft of het competentie management. Er wordt bij de KMar wel een pilot uitgevoerd die ook van belang is voor andere onderdelen van de krijgsmacht. Functioneringsgesprekken worden, zoals het hoort, tegenwoordig één keer per jaar gevoerd.

Er volgt nog een externe evaluatie, vooral om te bezien of de cultuuromslag de haarvaten van de organisatie heeft bereikt. In dat licht lijkt het de minister verstandig om geen verdere interne evaluaties meer met de Kamer te bespreken en te wachten tot er een goed totaalbeeld is. Hij zegt toe, de Kamer te zijner tijd de externe evaluatie voorzien van zijn commentaar toe te sturen.

Een eventuele inzet in Afrika zal geen aanslag zijn op de KMar. Het is ondertussen normaal geworden dat de krijgsmacht dit soort operaties uitvoert. Het KMar-personeel is hiervoor goed opgeleid. Het is overigens altijd goed om te bezien wat er extra zou moeten gebeuren, zodat de krijgsmacht voorbereid is op een eventuele nieuwe missie.

Het is nog te vroeg voor de minister om te spreken over zijn visie op de krijgsmacht. Zo'n twee weken voor het begin van het zomerreces

ontvangt de Kamer van hem een hoofdlijnennotitie, die overigens in de eerste plaats bedoeld is voor de eigen organisatie. Rond Prinsjesdag verschijnt dan een uitgebreide nota met een visie op de krijgsmacht.

Toezegging

De minister zal de Kamer zijn hoofdlijnennotitie twee weken voor het zomerreces doen toekomen.

Vragen en opmerkingen uit de commissie gericht aan de staatssecretaris

De heer **Knops** (CDA) stelt vast dat regelgeving ervoor zorgt dat het principe «train as you fight» niet altijd kan worden toegepast. De motie-Szabó/Kortenhorst (30 800 X, nr. 7) heeft geleid tot het project Orde in regels, regels in orde. Wil de staatssecretaris de Kamer jaarlijks op de hoogte brengen van overbodige en tegenstrijdige regelgeving en van wat hij ertegen gaat doen? Een integraal overzicht is van belang om deregulering handen en voeten te geven.

Positieve discriminatie moet met mate worden toegepast, omdat het middel anders juist contraproductief werkt. In het rapport van de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK) stellen vrouwen binnen defensie dat het beter is om zo min mogelijk specifieke aandacht aan hen te besteden. Het voornemen om de streefcijfers te verhogen getuigt niet van realiteitszin. Uiteraard moet wel worden geprobeerd om vrouwen binnen de krijgsmacht te houden.

Het gelijkschakelen van mannen aan vrouwen ten aanzien van de beschikbaarheid voor uitzendingen is ongewenst. De inzetbaarheid van de strijdkrachten wordt daardoor te zeer aangetast, waardoor het ambitieniveau niet kan worden gehaald. Voor speciale gevallen kan een hardheidsclausule worden toegepast.

Het rapport van de commissie-Staal heeft duidelijkheid geschapen over veel vermeende feitelijkheden. Conclusies moeten worden getrokken op basis van de feiten. Wat gebeurt er met de «80 mln. van Staal»? Het geld zou voor een belangrijk deel moeten worden besteed aan verbetering van de opleiding, met name op het punt van het sociaal leiderschap.

Mevrouw **Eijssink** (PvdA) benadrukt dat de conclusies van de rapporten moeten leiden tot concrete veranderingen in de praktijk. Centraal daarbij staat de morele professionaliteit van de militairen en burgers bij defensie. Veel leidinggevendenden klagen over de bureaucratie, onder andere veroorzaakt door het Human Resources Management Service Centrum (HRM SC) in Enschede. In hoeverre draagt bureaucratie bij aan het vertrek van officieren uit de defensieorganisatie?

Een mogelijke verhuizing van het Centraal Betaalkantoor Defensie (CBD) naar Kerkrade leidt tot verlies aan kennis en hoge kosten. Veel werknemers zullen namelijk niet mee willen verhuizen. Wil de staatssecretaris hier nogmaals naar kijken en zoeken naar een andere oplossing?

De middelen die beschikbaar zijn in het kader van de uitkomsten van de commissie-Staal, moeten niet worden gestoken in generieke maatregelen maar in extra geld voor recreatie, opleidingen en huisvesting. Hoe staat het met het toegezegde implementatieplan?

De Commandant der Strijdkrachten (CDS) heeft in het licht van het rapport van de commissie-Staal in de Defensiekrant gezegd dat het allemaal wel meevalt. Dit valt moeilijk te rijmen met eerdere berichten over wangedrag en (seksuele) intimidatie. Het OM heeft gezegd dat bepaalde zaken niet zijn te bewijzen, maar dit betekent niet dat er niets aan de hand is.

Het Besluit medezeggenschap defensie had de Kamer al moeten bereiken. Wil de staatssecretaris dit op korte termijn naar de Kamer sturen? De minister van Defensie heeft vorig jaar uitgesproken dat de Kamer geen

contact mag hebben met de medezeggenschapsraden. Is de staatssecretaris bereid om hierop terug te komen? Deze contacten kunnen namelijk nuttige informatie opleveren.

De staatssecretaris heeft zijn toezegging om een overzicht te geven van de extra personele inhuur nog niet waargemaakt. Het is belangrijk dat de Kamer hierin inzicht krijgt.

Mevrouw **Van Velzen** (SP) vindt dat de staatssecretaris de Kamer schoffeert door geen goed onderzoek te doen naar de behoefte aan vaderschapsverlof voor militairen met kinderen tot en met vier jaar, terwijl de Kamer daar met de motie-Van Velzen/Eijsink (30 800 X, nr. 19) om had verzocht. De Kamer zou half april een onderzoek hiernaar ontvangen; dit is niet gebeurd. Ondertussen is er wel een ANP-bericht verschenen over verschenen, terwijl de Kamer nog niet over het onderzoek beschikt; dit is onacceptabel. De staatssecretaris moet dit onderzoek op de kortst mogelijke termijn aan de Kamer verstrekken. Invoering van het vaderschapsverlof zou leiden tot aanpassing van 6000 functies. Kan de staatssecretaris dit cijfer toelichten? Lange uitzendingen zijn voor veel vaders met jonge kinderen een reden om hun ontslag in te dienen als militair. Heeft de staatssecretaris dit meegewogen? De Visitatiecommissie Emancipatie heeft gesteld dat de langdurige beschikbaarheid voor vrouwen maar ook voor mannen een reden is om af te haken.

Het is niet gepast als militairen drugs en alcohol gebruiken, vooral omdat zij met wapens omgaan. Daarom is het goed dat er strakke maatregelen worden getroffen. Er is echter onduidelijkheid over op welke momenten en waar de regels van toepassing zijn. Wanneer kunnen militairen worden getest? Het kan te ver gaan als iedereen wordt getest, ook mensen die niet verdacht worden.

Het is terecht dat militairen tijdens de debriefings alcohol mogen gebruiken, maar de leidinggevendenden moeten op die momenten hun verantwoordelijkheid nemen. Misstanden zoals op Kreta moeten worden voorkomen. Is de plaatselijke middenstand schadeloos gesteld door degenen die de vernielingen hebben aangericht?

Mevrouw Van Velzen sluit zich aan bij de vragen van mevrouw Eijsink over medezeggenschap.

De heer **Brinkman** (PVV) stelt dat defensiemedewerkers die worden aangehouden door de politie, verplicht zijn om dat te melden. Dit nalaten is een ernstige vorm van verzuim die tot ontslag zou moeten leiden. Wil de staatssecretaris overwegen om dit te laten opnemen in het herkenningssysteem (HKS)?

Het omschrijven van defensie als een «genderbewuste» en «gender-sensitieve» organisatie toont aan dat het beleid op dat vlak is doorgeslagen. Er wordt een veel te negatieve uitleg gegeven aan «machocultuur». Negatieve zaken moeten uiteraard worden bestreden, maar er kan meer nadruk worden gelegd op moed en heldendom. De positieve discriminatie van allochtonen en vrouwen is onterecht.

Mannen die kiezen voor het vak van militair, weten dat zij kunnen worden uitgezonden. Daarmee kunnen en moeten zij rekening houden voordat zij kinderen nemen. Het verlenen van vaderschapsverlof zorgt er bovendien voor dat de lasten niet eerlijk worden verdeeld; andere militairen zullen dan vaker worden uitgezonden.

Het gebruiken van drugs door militairen behoort te leiden tot ontslag op staande voet. Daarbij zou geen onderscheid moeten worden gemaakt tussen soft- en harddrugs. De uitzonderingspositie van de KMar omdat men een politietaak heeft, is ongepast.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie) is teleurgesteld dat defensie 45 mln. moet bezuinigen op personeel; dit komt neer op ongeveer 900 functies. Dat komt extra hard aan omdat defensie al veel heeft bezuinigd. Boven-

dien is voor veel taken extra personeel nodig, bijvoorbeeld 350 mensen voor de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Kloppen de berichten dat roc's defensiepersoneel willen inzetten in het kader van de werving? Deze mensen zijn hard nodig binnen het eigen apparaat. Het is goed als zij voorlichting geven, maar zij zouden niet full-time les mogen geven.

Het flexibele personeelssysteem kan ertoe leiden dat militairen op hun 35e worden gedwongen om de krijgsmacht te verlaten. Is dit een hindernis voor het werven van nieuw personeel?

De incidenten die hebben plaatsgevonden, onderstrepen het belang van een goede gedragscode. Porno mag niet worden bekeken in het bijzijn van anderen maar wel alleen; dit is een erg dubbel signaal. Is er een verband tussen het kijken van porno en seksuele intimidatie zoals die op de Tjerk Hiddes heeft plaatsgevonden? De staatssecretaris wil geen internetfilter aanbrengen maar procedurele maatregelen nemen. Interfilters kunnen uiteraard worden ontweken, maar het standaard uitrusten van computers met een dergelijk filter is een duidelijk signaal dat porno niet is toegestaan.

Naar aanleiding de gebeurtenissen op Kreta is besloten om geen gratis drank meer te schenken in de hotels. Geldt dit ook voor andere missies? De staatssecretaris heeft gesteld dat de invoering van een algemene vrijstelling van vaders met jonge kinderen voor missies onuitvoerbaar is. Wel wil hij door het leveren van maatwerk jonge ouders zoveel mogelijk in staat stellen om zorgtaken op zich te nemen. Wil hij het wettelijk recht op 26 weken ouderschapsverlof daarin inpassen?

De heer **Bokestijn** (VVD) betoogt dat eerst de gevolgen van vaderschapsverlof duidelijk moeten zijn voordat kan worden gesproken over invoering ervan. De problemen met de inzetbaarheid zullen alleen maar groter worden en de kosten zijn waarschijnlijk op dit moment te hoog. Wellicht is het op de langere termijn wel mogelijk, en noodzakelijk om defensie aantrekkelijk te houden als werkgever.

Europese richtlijnen inzake onder andere natuurbescherming, luchtkwaliteit en geluid hebben gevolgen voor de militaire vliegvelden in Nederland. De regering zou ervoor moeten zorgen dat deze richtlijnen zo worden vertaald dat militaire vliegoperaties niet worden belemmerd. Kan dit op problemen stuiten in Brussel? Het principe «train as you fight», mag niet te in gevaar komen.

Het is belangrijk dat er een gedragscode komt om onjuist gedrag aan de kaak te stellen. De media overdrijven echter vaak incidenten, waardoor de krijgsmacht onterecht wordt besmeurd. Achteraf blijken de zaken namelijk vaak veel genuanceerder te liggen. In dat licht zou het goed zijn als politici niet te snel reageren zonder de feiten te kennen.

Bezuinigingsoperaties tasten de betrouwbaarheid van Defensie als werkgever aan. Hopelijk komt hieraan snel een einde.

Antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** ziet het belang in van het principe «train as you fight». Er moet echter rekening worden gehouden met wet- en regelgeving. Deze is er namelijk niet voor niks, zeker bij arbeidsomstandigheden omdat het daarbij gaat om de bescherming van het personeel. Defensie is in Brussel aanwezig om te voorkomen dat door strikte Europese regelgeving taken niet meer kunnen worden uitgevoerd en personeel niet meer kan trainen. Het gebeurt echter ook dat de Tweede Kamer Europese regels extra aanscherpt.

Het is belangrijk dat onnodige bureaucratie binnen de defensieorganisatie wordt teruggedrongen, omdat mensen zich daardoor onvoldoende op hun echte werk kunnen richten. Overigens is bureaucratie niet een van de belangrijkste redenen om de organisatie te verlaten. De staatssecretaris

vindt het een goed idee om in het jaarverslag een overzicht te geven van de maatregelen om de bureaucratie terug te dringen.

Excellente organisaties bestaan uit een goede mix van mannen en vrouwen en van allochtonen en autochtonen. Defensie heeft op dit terrein een grote achterstand; genderbeleid is daarom nodig. Ook in het licht van de demografische ontwikkeling is het noodzakelijk om het percentage vrouwen en allochtonen te verhogen. Het streven is om het percentage vrouwen in 2010 op 12 te brengen. Het beleid is er niet op gericht om vrouwen te bevoordelen, maar om hun voldoende kansen te geven. Defensie moet voor iedereen een prettige werkomgeving worden. De cultuur moet niet zijn gebaseerd op macho gedrag maar op professionaliteit.

In het licht van maatschappelijke ontwikkelingen zou het goed zijn als mannen en vrouwen dezelfde faciliteiten krijgen om zorgtaken uit te voeren. Eigenlijk is het niet meer van deze tijd dat vrouwen wel verlof krijgen en mannen niet. Invoering van vrijstelling van missies voor vaders met jonge kinderen zou echter grote gevolgen hebben voor de operationele inzetbaarheid. Mannen zonder kinderen zouden waarschijnlijk te zwaar worden belast. Op verzoek van de Kamer is dit uitgebreid onderzocht. De uitkomsten hiervan zijn nog niet naar de Kamer gestuurd omdat de staatssecretaris nog niet heeft gesproken met de onderzoekers en daardoor nog onvoldoende op de hoogte is. Het ministerie heeft wel geantwoord op vragen van de media over het rapport. Indien Kamerleden zich daardoor gepasseerd of geschoffeerd voelen, biedt de staatssecretaris daarvoor zijn excuses aan. Het ouderschapsverlof van 26 weken is een individueel recht. Dit wordt meegenomen in de discussie.

Dat het OM bepaalde zaken niet heeft kunnen bewijzen, betekent niet dat die niet op de Tjerk Hiddes hebben plaatsgevonden. In dat licht is het goed dat de commissie-Staal met stevige aanbevelingen is gekomen, onder andere over porno en sociaal leiderschap. De specifieke invulling van het beschikbare geld zal worden verantwoord in de begroting. Het zal onder andere gaan om meer toezicht, betere instructies en het organiseren van activiteiten. De CDS betreurt de wijze waarop hij is geciteerd in de Defensiekrant. Porno is in Nederland niet verboden. Bovendien hebben ook militairen recht op privacy. In dat licht is het lastig om een volledig verbod uit te vaardigen. De CDS heeft echter nadrukkelijk gezegd dat porno niet in het bijzijn van anderen mag worden bekeken. Verder is het erg moeilijk om met interfilters porno tegen te houden. Daarom is het beter om dit via een procedure te verbieden.

Er zit een duidelijke lijn in het drugsbeleid: drugs mogen niet worden gebruikt, in diensttijd noch in privétijd. In bepaalde gevallen kan bij het gebruik van softdrugs één keer een waarschuwing worden gegeven. Indien defensiepersoneel op Curaçao drugs gebruikt, wordt men direct teruggezonden naar Nederland. Voor KMar-personeel is een stringenter lijn afgesproken.

Alcohol mag met mate worden gebruikt. Het is verboden als mensen hun dienst verrichten en als ze op oefening of uitzending zijn. Bij veel incidenten is alcohol in het spel. Commandanten en kaderleden moeten voorkomen dat alcoholgebruik de spuigaten uit loopt. De militairen worden op Kreta niet drooggelegd. Zij krijgen twee biertjes van de zaak en de rest is voor eigen rekening. De commandant kan besluiten dat militairen zich onder begeleiding buiten het hotel mogen begeven. De geconstateerde schade is betaald door degenen die deze hebben veroorzaakt.

Een verdachte is vrij om te zeggen wat hij wil, dus hij is niet verplicht om te melden dat hij bij defensie werkt. De organisatie komt er echter altijd achter, want periodiek worden veiligheidsonderzoeken uitgevoerd. Op dat moment komt boven water of een militair is aangehouden. Wanneer hij is veroordeeld, kan ontslag volgen.

De activiteiten van het CBD hoeven niet per se centraal in het land plaats te vinden. Verplaatsing naar Kerkraide is mede bedoeld om het verdwijnen

van andere arbeidsplaatsen te compenseren en de werkgelegenheid in Limburg te vergroten. Daarbij zal zorgvuldig worden omgegaan met het huidige personeel. Overigens maakt automatisering het onvermijdelijk dat een deel van de arbeidsplaatsen verdwijnt.

De staatssecretaris praat binnenkort met de vakbonden over medezeggenschap. Hij zal de Kamer voor het zomerreces over dit onderwerp een brief sturen, waarin ook aandacht zal worden besteed aan de contacten tussen de medezeggenschapsraad en volksvertegenwoordigers. Verder stuurt hij binnen een week een brief over de inhuur van externen.

De bezuinigingen vloeien voort uit het gesloten coalitieakkoord. Geprobeerd wordt om meer doelmatigheid te bereiken bij de kaderfuncties, zodat er niet op operationeel niveau in de uitgaven hoeft te worden gesneden. Pas als de plannen zijn uitgewerkt, wordt duidelijk om hoeveel functies het gaat. Hieraan zal aandacht worden besteed in de hoofdlijnennotitie en de begroting.

Er wordt gezien of en onder welke voorwaarden defensie-instructeurs les kunnen gaan geven op roc's. Het is goed dat leerlingen door mensen uit de praktijk worden geschoold om bepaalde vaardigheden op te doen. Dit gebeurt in goed overleg met de roc's. De precieze invulling zal later duidelijk worden. Op dat moment kan daarover worden gedebatteerd met de Kamer.

In het algemeen is het inderdaad verstandig om bij incidenten eerst af te wachten wat precies de feiten zijn en niet te reageren op de hype.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Knops** (CDA) is er niet op tegen dat gender op de agenda van de staatssecretaris staat, maar hij zal dit onderwerp kritisch blijven volgen. Het is jammer dat nog steeds niet precies duidelijk is waaraan de middelen van de commissie-Staal worden besteed.

Mevrouw **Eijsink** (PvdA) steunt de inzet van de staatssecretaris in het genderbeleid. Er valt nog heel veel te doen, zeker bij het bezetten van topfuncties. Zorgwekkend is het lage aantal vrouwen op de Koninklijke Militaire Academie (KMA).

Wellicht is invoering van het vaderschapsverlof op korte termijn niet mogelijk, maar op langere termijn is het vanwege demografische redenen noodzakelijk. Defensie dreigt anders namelijk onaantrekkelijk te worden als werkgever.

Het is teleurstellend dat het CBD naar Kerkrade wordt verplaatst. Wat gebeurt er met de mensen die niet mee willen verhuizen?

Mevrouw Eijsink gaat ervan uit dat de staatssecretaris tot een positieve beslissing komt over de contacten met medezeggenschapsraden.

De beperking tot twee gratis biertjes is een wel erg politiekcorrecte maatregel.

Mevrouw **Van Velzen** (SP) is bereid om de staatssecretaris meer tijd te geven voor het onderzoek naar vaderschapsverlof voor militairen met jonge kinderen. Het zou echter wel voor het reces bij de Kamer moeten zijn.

Zijn de miljoenen van de commissie-Staal echt allemaal nodig om misstanden tegen te gaan?

De regel dat porno alleen mag worden bekeken in ruimtes die niet door anderen kunnen worden betreden, betekent in de praktijk dat het alleen aan leidinggevenden met een eigen kamer is toegestaan. Waarom wordt het niet helemaal verboden, mede omdat het kan leiden tot seksuele intimidatie?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie) sluit zich aan bij de vraag van mevrouw Van Velzen over het bekijken van porno.

De staatssecretaris heeft eerder gezegd dat hij te weinig instructeurs had voor De Uitdaging. Nu wil hij instructeurs inzetten op roc's. Hoe valt dat met elkaar te rijmen?

Het is een goede zaak dat het gebruik van alcohol wordt gematigd.

De heer **Boekestijn** (VVD) benadrukt dat politici niet moeten reageren op hypes bij incidenten. Mensen zijn onschuldig tot het tegendeel is bewezen.

De **staatssecretaris** sluit zich aan bij de oproep tot terughoudend reageren bij incidenten.

De discussie over de verdeling van de middelen die in het licht van de commissie-Staal zijn gereserveerd, kan worden gevoerd in het kader van de begroting. De bedragen van 40 mln. eenmalig en 40 mln. structureel zijn slechts een indicatie. Dit geld zal alleen worden gebruikt als het nodig is.

De staatssecretaris volgt de ontwikkelingen op de KMA. Hij neemt dit punt heel serieus.

Als de Kamer wil dat de staatssecretaris snel komt met een reactie op het onderzoek naar het vaderschapsverlof, is het lastig om daaraan een lange-termijnvisie te koppelen. Hij stelt daarom voor om kort na het zomerreces met zijn reactie te komen.

Bij de verplaatsing van het CBD zal zorgvuldig met de werknemers worden omgegaan. Indien mogelijk zullen zij worden herplaatst. Uiteraard vallen zij ook onder het sociaal beleidskader.

Vroeger mochten militairen na afloop van een missie onbeperkt drinken.

De twee pilsjes van de zaak zijn in dat licht een goed compromis.

Het is verboden om rijkseigendom te gebruiken voor het bekijken van porno. Ook militairen hebben echter recht op privacy. De staatssecretaris weet niet of er een verband is tussen porno en seksuele intimidatie.

De instructeurs worden op roc's ingezet waar de kansen voor werving het grootst zijn. De verwachting is dat het rendement zo hoger wordt dan bij de inzet van instructeurs in het kader van De Uitdaging.

Toezeggingen

- In het jaarverslag wordt voortaan informatie opgenomen over de vermindering van de regeldruk bij defensie.
- De Kamer ontvangt voor het zomerreces het nieuwe besluit medezeggenschap. In dat kader wordt de Kamer geïnformeerd over het resultaat van de onderhandelingen met de centrales van overheidspersoneel. Tevens informeert de staatssecretaris daarbij de Kamer over zijn standpunt met betrekking tot het contact tussen de medezeggenschapsraad en de Kamer.
- De Kamer ontvangt binnen een week een overzicht van het extra personeel dat bovenformatief bij Defensie wordt ingehuurd.
- De Kamer wordt vlak na het zomerreces geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijke vrijstelling van vaders met jonge kinderen van uitzending, met daarbij de mogelijkheden voor de uitvoering van de motie-Van Velzen/Eijsink ter zake. Daarbij wordt ook een langetermijnvisie gevoegd en ingegaan op het ouderschapsverlof van 26 weken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Defensie,
Van Baalen

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Defensie,
De Boer